

Asia: VN/24081/2023

Varmuusvankeuden käyttöönotto ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittäminen - Arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriölle

Lausunto arviomuistiosta koskien varmuusvankeuden käyttöönottoa ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittämistä 2024:42

Virkatyönä valmisteltu esitys koskee hyvin merkittävää kysymystä. Siinä esitetyt toimenpiteet perustuvat hallitusohjelmaan, jossa näihin toimiin on yleisellä tasolla jo sitouduttu. Aikaisemmin hallitusohjelmissa on yleensä mainittu, että jotakin asiaa selvitetään.

Asiakokonaisuutta on arvioitu aikaisemmin edellisen hallituksen aikana työskennelleessä työryhmässä, jonka työn tueksi toimi myös VN-TEAS rahoitusvälineellä rahoitettu tutkimushanke. Työryhmä ei siinä vaiheessa esittänyt merkittäviä, vaan ainoastaan vähäisiä muutoksia rikosentekijöiden väkivaltariskiä koskevaan sääntelyyn, kun kyse on niin sanotusta vaarallisesta rikoksenuusijasta. Varmuusvankeuden käyttöönottoa ei päädytty esittämään. Kotimaisessa lainsäädännön nämä riskinarviot ovat osa määrääikaisten vankeusrangaistusten osalta yhdistelmärangaistuksen määräämistä, ja elinkautisvankien osalta niillä on roolinsa osana vapauttamismenettelyä ehdonalaiseen vapauduttaessa. Aikaisemman työryhmän työ ja sitä tukenut VN-TEAS-hanke antavat perustaa myös nyt valmistellun arviomuistion ehdotuksille ja niiden arvioinnille. Väkivaltariskien arviointimenetelmistä on runsaasti tutkimuskirjallisuutta myös kansainvälisesti. Riskinarvioinnin menetelmien tieteellinen arviointi on tärkeää, sillä niiden luotettavuus ja siten oikeudellinen soveltuvuus vaikuttavat suoraan preventiivisesti perustellun varmuusvankeuden perusteltavuuteen.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti on selvittänyt lainvalmistelun tueksi oikeusministeriön tilauksesta tiettyjä käytänteitä yhdistelmärangaistuksen määräämisessä. Ne ovat kokonaan uutta aineistoa. Yhdistelmärangaistuksen määräämisestä oleva oikeuskäytäntö on vielä varsin suppea,

koska kyse on suhteellisen uudesta rangaistuslajista. Se sisältää kuitenkin paljon samaa kuin aikaisempi koko rangaistuksen suorittaminen vankilassa.

Varmuusvankeuteen liittyviä kysymyksiä ei aikaisemman työryhmän työssä käsitelty kovinkaan yksityiskohtaisesti. Arviomuistiossa on selvitelty varmuusvankeuden hyväksyttävyyden ehtoja Euroopan neuvoston suositusten samoin kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön valossa. Erityisesti Saksan sääntelyä on arvioitu useissa ratkaisuisa. Saksassa on pitkä perinne eristämistyyppisen seuraamuksen käytössä turvaamistoimenpiteen luonteisesti.

*

Uudesta seuraamuksesta käytetty termi varmuusvankeus on ongelmallinen. Se vie ajatukset siihen, että vankeus olisi jotenkin erityisen varmaa, eli että vankeudesta ei voisi esimerkiksi paeta. Varmuusvankeudessa, siten kuin termiä meillä käytetään, ei kuitenkaan ole kyse tällaisesta erityisen valvotusta vankilasta, vaan termillä tarkoitetaan vankeutta, joka tuomitaan vaaralliseksi katsotulle tekijälle vakavan rikoksen uusimisriskin poistamiseksi tai vähentämiseksi. Uudella seuraamuksella tavoiteltu varmuus on pikemmin yhteiskuntaturvallisuutta, jonka edistämistä tavoitellaan. Mikä sitten olisi parempi termi? Olisi aiheellista puhua turvaamisvankeudesta tai turvallisuusvankeudesta. Jälkimmäinen istuu suomen kieleen varsin huonosti, mutta turvaamisvankeus olisi terminä varmuusvankeutta osuvampi. Turvaamisvankeus olisi linjassa myös kansainvälisen käsitteen ”preventive detention” kanssa.

*

Pohjoismaista Ruotsi ja Tanska ovat varmuusvankeutta koskevan lainsäädännön suhteen kiinnostavia vertailumaita. Yleisenä huomiona voi todeta, että kummassakin näistä maista niin sanotulla erityispreventiivisellä rangaistusteorialla on ollut merkittävämpi asema vuosien saatossa kuin erityisesti Suomessa, jonka rikoslaki vuodelta 1889/1894 edusti vanhempaa, klassista retribuutio-ajatusta. Kaikissa Pohjoismaissa omaksuttiin 1920-1930-luvuilla uusia seuraamuksia vaarallisia rikoksenuusijoita ajatellen.

1970-luvulta lähtien tällaiset pakkolaitos-tyyppiset seuraamukset ovat näyttäytyneet ongelmallisilta ja niiden on koettu istuvan huonosti teko-suhteellisuutta korostavaan uusklassiseen rangaistusajatteluun. Tämä on Suomessa johtanut pakkolaitoksen poistamiseen ja sen seuraamuksen korvaamiseen ensin koko rangaistuksen suorittamisella vankilassa, ja vastaavasti vielä tämän seuraamuksen korvaamisella yhdistelmä-rangaistuksella. Elinkautisvankien vapauttamismenettelystä on annettu säännökset, ja tähän nivelkohtaa on otettu mukaan väkivaltariskin arvio.

Kotimaiseen lainsäädännön kehittämiseen on vaikuttanut perus- ja ihmisoikeusnäkökohtien voimistuminen erityisesti siten, että niin yhdistelmä-rangaistuksen tuomitsemisen edellytyksissä kuin elinkautisesta vapauduttaessa riskinarviota ei pidetä yksinomaisena kriteerinä. Niin elinkautinen vankeus kuin yhdistelmä-rangaistus ovat kumpikin kotimaisessa järjestelmässä kohtalaisen selvästi rangaistuksia eivätkä turvaamistoimenpiteitä. Kotimaisen rikoslainsäädännön muotoamisessa on keskeinen sija myös sillä, että lainvalmistelun yhteydessä perus- ja ihmisoikeusulottuvuuden on otettava huomioon, ja usein perustuslakivaliokunta on viimeisenä lukkona arvioinut ehdotetun sääntelyn hyväksyttävyyttä valtiosääntöoikeudelliselta kannalta.

Tanskassa ja Norjassa lainsäädäntöprosessiin ei kuulu yhtä selväpiirteistä perus- ja ihmisoikeuksien huomioon ottamista, eikä Ruotsissakaan lainlaatumisprosessiin kuulu esimerkiksi perustuslakivaliokunnan tyyppistä tarkastelua. Ruotsissa jossain määrin vastaavantyyppinen merkitys on aikaisemmassa valmistelun vaiheessa tehtävällä lagrådetin tarkastelulla, mutta se ei kuitenkaan sido hallitusta, vaan hallitus voi lagrådetin kielteisestä arviosta huolimatta päättää poliittisesti viedä asiaa eteenpäin. Kotimaisessa lainsäädäntöprosessissa perustuslakivaliokunnalla on hyvin merkittävä asema sen varmistamisessa, että ehdotetut lainmuutokset eivät ole ristiriidassa perus- ja ihmisoikeuksien kanssa. Voikin arvioida, että muiden Pohjoismaiden omaksumiin linjauksiin vaarallisten rikoksenuusijoin kohtelussa rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän piirissä on vaikuttanut se, että perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvät pidäkkeet ja reunaehdot ovat olleet väljemmät kuin Suomen oikeudessa, jossa erityisesti vuoden 1995 perusoikeusuudistuksen jälkeen ihmis- ja perusoikeusulottuvuuksien huomioimisesta lainvalmistelussa ja lainsäädäntöprosessissa on tullut rutiininomaista.

Arviomuistiossa esitetty vahvistaa sitä käsitystä, että varmuusvankeuden toteutustavat vaihtelevat eri oikeusjärjestelmissä. On hyvin tärkeää, kun kehitellään kotimaista vaihtoehtoa, että se sopii parhaalla mahdollisella tavalla olemassa olevaan sääntelykokonaisuuteen. Kotimainen lainsäädännöllinen lähtötilanne asian arviointiin on kohtalaisen hyvä, koska elinkautisvankien vapauttamismenettelyn yhteydessä on jo kohdattu kysymys ehdonalaiseen vapautumisen lykkäämisestä, jos riski vakavaan uusintarikokseen on arvioitu korkeaksi. Kansainvälisessä vertailussa omintakeinen yhdistelmärangaistus on ollut osaltaan reaktiota tarpeeseen ottaa huomioon tilanne, jossa on korkea riski vakavan rikoksen uusimisesta. Vaikka tuo seuraamus on ollut käytössä vasta vuodesta 2018 alkaen, sen toiminnasta voidaan jo esittää joitakin alustavia arvioita. Lähtökohdat uudistuksen toteuttamiseen realistisesti ja tietoon perustuen ovat olemassa.

*

Arviomuistiossa on ansiokkaasti pyritty hahmottamaan sitä, miten oikeasuhtainen rangaistus tehdyistä teoista ja vastaavasti turvaamistoimenpiteen luonteinen vapaudenmenetyksen käyttö suhtautuvat toisiinsa. Yhdistelmärangaistus on nykymuodossaan lähinnä rangaistus koska suoritettava vankeusrangaistus ei asiallisesti ylitä tavanomaisesti määrättävää rangaistusta, vaan ainoastaan sitä täydentävä valvonta-aika ulottuu tätä pidemmälle.

Elinkautisessa vankeudessaakin suoritettava vankeusaika todellisuudessa seuraa mitaltaan oikeudenmukaisen ja suhteellisen rangaistuksen mittapuuta, ja lähinnä silloin, kun suoritettava vankeusrangaistus ylittää tämän, eli kun vaatimus ehdonalaiseen vapautumisesta hylätään osin tehtyyn väkivaltariskin arviointiin perustuen, elinkautinen vankeus saa selvemmin turvaamistoimenpiteen luonteen.

Kotimaisessa rikosoikeudessa on ollut tärkeänä pyrkimys pitää kiinni tekosuhteellisuudesta ja rajoittaa tekijävaarallisuuteen liittyvien tulevaisuuden rikosten riskinäkökohtien perusteella tapahtuvaa rangaistusten käyttöä. Kuten arviomuistiossa esitetään, voi kuitenkin nähdä tiettyjä perusteita sille, ettei tällaisia näkökohtia suljeta kokonaan pois. Julkisella vallalla on veloitteita torjua sellaisia uhkaavia vakavia rikoksia, jotka ovat ehkä estettävissä puuttumalla vaarallisten rikoksentehtäjäiden vapautteen ja siten mahdollisuuteen kohdistaa toisiin näitä vakavia rikoksia. Turvaamistoimenpiteen tyyppiin rikosoikeudellisiin seuraamuksiin liittyy kuitenkin edelleen se perustavanlaatuinen ongelma, ettei väkivaltariskin arvio ole täysin validi yksilötasolla, vaan se kertoo pikemmin tietysti tilastollisesta riskistä. Sen vuoksi vankeusrangaistus, joka olisi turvaamistoimen

kaltainen, tulisi kohdistumaan toisinaan henkilöihin, jotka eivät todellisuudessa olisi tulleet tekemään sellaista vakavaa rikosta, jonka estämiseksi he ovat menettäneet vapautensa. Jälkeenpäin ei voida tietää, onko turvaamistoimenpiteen määrääminen ollut tarpeellista ja hyödyllistä vai ei.

Tutkimuskirjallisuudessa ilmenee suhteellisen vahvasti näkemys, että väkivaltariskin arviointimenetelmiin tulee suhtautua varauksellisesti niihin sisältyvien ongelmien vuoksi.

*

Arviomuistiossa on ansiokkaasti käsitelty aiheen kannalta olennaisia ihmisoikeuksista seuraavia periaatteellisia rajoituksia. Turvaamistoimenpiteen luonteiseen varmuusvankeuteen tuomittaessa on otettava huomioon suhteellisuusperiaatteen vaatimukset. Tässä tapauksessa seuraamuksen sisältävien rajoitteiden tulee olla perusteltuja suhteessa rikoksentehtäjän riskiin syyllistyä uuteen vakavaan rikokseen. Tuo riski on osin sellainen, johon voidaan hyvällä vankeinhoidolla pyrkiä vaikuttamaan. Julkisella vallalla on vastuunsa turvaamisvankeutta suorittavan kohtelusta, mikä puolestaan heijastuu turvaamisvankeuden hyväksyttävään pituuteen.

Tällaisessa toteutuksessa olisi houkuttelevaa se, että seuraamuksen kustannukset olisivat alemmat kuin varsinaisessa vankeudessa, jolloin suurempi osa resursseista olisi ohjattavissa uusimisriskiä alentavaan tukeen. Valvonnan käyttö turvaamistoimenpiteen kaltaisesti olisi osittain uutta, mutta se olisi helpommin perusteltavissa kuin ankarampi varmuusvankeus.

Varmuusvankeuden käyttöönoton hyväksyttävyyttä vaatiikin hyvin huolellista asian tarkastelua perus- ja ihmisoikeuksien valossa. Kansalliset mahdolliset lainsäädäntöratkaisut tulee ehdottomasti sovittaa näihin vaatimuksiin. Yksilön oikeuksien ja tulevien rikosten ehkäisemiseen liittyvien turvallisuusnäkökohtien yhteensovittaminen on vaativa tehtävä. On lisäksi otettava huomioon, että varmuusvankeuden käyttöönotto on erittäin periaatteellinen järjestelmätason muutos, jota ei voida tehdä kevein perustein. Esimerkiksi kotimaisessa rikollisuuskehityksessä ei ole mitään sellaisia piirteitä tai kehityskulkuja, jotka sellaisenaan perustelisivat tällaista uudistusta, eikä ennen kaikkea empiiriseen tietoon perustuvia tällaisia seikkoja ole myöskään arviomuistiossa esitetty. Jos lainvalmistelu etenee konkreettisen hallituksen esityksen suuntaan, siinä tulisi tarkastella myös rikollisuustilanteen keskeisiä piirteitä ja niistä nousevia tarpeita tällaisen järjestelmämuutoksen tueksi. Lainuudistus vaatii siis tuekseen painavan yhteiskunnallisen tarpeen, eikä esimerkiksi hallitusohjelmakirjaus edusta sitä – se on ilmaus poliittisesta tahdosta. Myös väkivaltariskin arviointimenetelmien luotettavuudesta ja siten turvaamisvankeuden vaikuttavuudesta pitäisi pystyä esittämään nykyistä vahvempaa näyttöä.

On oikea linjaus, jos turvaamisvankeus päätetään toteuttaa, tehdä se reilusti turvaamistoimenpiteeksi. Näin sitä voidaan sellaisena myös arvioida.

Arviomuistiossa esitetään kaksi vaihtoehtoa toteuttaa hallitusohjelman kirjaus varmuusvankeuden käyttöönotosta.

Käsityksemme esitetty malli A olisi kahdesta vaihtoehdosta parempi. Voi nimittäin sanoa, että yhdistelmä-rangaistus on perusteltu erityinen rangaistuslaji tietyille vaarallisten rikoksentehtäjöiden ryhmälle. Se on kuitenkin perusteiltaan vielä rikosoikeudellinen rangaistus tehdyistä rikoksista. On luontevaa ajatella, että päätös yhdistelmä-rangaistuksen jatkamisesta varmuusvankeutena on toisenlainen ja siinä perusteena korostuu riski vakavasta uudesta rikoksesta. Ongelmana on toki se,

että riskinarviointia joudutaan saman henkilön kohdalla tekemään jo toiseen kertaan, mutta tämä ei ole vältettävissä.

Yhdistelmärangaistukseen tuomitun henkilön kohdalla malli A tuottaa merkittävän oikeusturvaongelman, sillä tuomittu ei siinä vaiheessa voi tietää, tullaanko hänet myöhemmin tuomitsemaan turvaamisvankeuteen. Jos joku tuomitaan taposta 10 vuoden yhdistelmärangaistukseen, hän ei todellisuudessa tiedä vapautumispäiväänsä. Tällainen yhdistelmärangaistus muistuttaa varsin paljon elinkautista vankeutta. Tämä vapautumisen ennakoimattomuus voi vaikuttaa heikentävästi pyrkimykseen kuntoutua yhdistelmärangaistuksen aikana.

Mallissa B varmuusvankeus olisi itsenäinen turvaamistoimenpiteen luonteinen rangaistus, joka määrättäisiin jo ensi vaiheessa. Tämä vaihtoehto toisi mukanaan hankaluuksia määritellä yhdistelmärangaistuksen ja varmuusvankeuden keskinäissuhdetta tuomioistuimen päättäessä seuraamuksen valinnasta, ja sen myös hämärtäisi varmuusvankeuden asemaa turvaamistoimenpiteenä, koska sen täytäntöönpano kuitenkin huomattavasti muistuttaisi tavanomaista vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa, aivan kuten yhdistelmärangaistuksenkin täytäntöönpano sitä muistuttaa.

Jatkovalmistelussa olisi perusteltua edetä vaihtoehto A:n pohjalta.

Isona haasteena tulee olemaan tuomioistuimen päätöksenteko varmuusvankeuden määräämisvaiheessa. Miten tuomioistuin luotettavasti soveltaa harkinnassaan tulevassa laissa annettavia kriteerejä silloin, kun tiedetään väkivaltariskien arvioinnin perustavat puutteet? Kotimaisen tutkimustiedon perusteella tuomioistuimet ovat tähän saakka varsin pitkälle seuranneet oikeuspsykiatriin tutkimuksiin perustuvia väkivaltariskien arvioita, vaikka niitä vaivaavat edellä todetusti epäluotettavuuteen liittyvät ongelmat. Lopullisesti selvyyttä tähän saadaan vasta, kun tuomioistuimen ratkaisukäytäntö muodostuu. On selvää, että näistä tulee tuomioistuimelle vaativia ratkaistavia asioita. Helsingin hovioikeus saattaa joutua kehittämään myös tapoja, kuinka näitä asioita tuomioistuimessa käsitellään. Menettelysääntelyn kehittämiseen ja mahdolliseen uudistamiseen tuleekin kiinnittää huomiota myös tältä osin.

Tähän liittyy sekin, että väkivaltariskien arviointimenettelyt vaativat huomattavasti resursseja. Oikeuspsykiatrisen osaaminen olisi saatava ennen muuta palvelemaan vankien kuntoutusta ja tarkoituksenmukaisia tukitoimia vapaudessa. Yhdistelmärangaistuksen suhteen arviointia tehdäänkin määräämisvaiheessa, ja nyt tulisi uutena myös vapautumisvaiheen arviointi. On tarkkaan harkittava, miten riskinarvioinnin resurssit suunnataan, sillä toisaalta on myös varottava sitä, että turvaamistoimenpiteen luoteisia seuraamuksia käytettäisiin kevein perustein ja ilman riittävää yksilöllistä selvitystä.

Jos turvaamisvankeus otetaan käyttöön, se edellyttää myös vankeinhoidossa erityisosaamisen vahvistamista.

*

Mallissa A tulisi mahdolliseksi määrätä yhdistelmärangaistus myös henkilölle, jolla ei ole aikaisempaa vankeustuomiota vakavasta rikoksesta, jos kuitenkin henkilö on tuomiolla erittäin vakavista väkivaltarikoksista. Tämä poikkeuksellinen laajennus on tarpeen erityisesti sen vuoksi, että olisi yhdistelmärangaistuksen suorittamisen päättyessä mahdollista jatkaa vankeutta turvaamisvankeutena. Laajennus on perusteltu, mutta samalla on tarpeen korostaa erittäin korkeita vaatimuksia yhdistelmärangaistuksen käytössä, jollei taustalla jo ole aikaisempia rikostuomioita.

Periaatteellisesti astetta vaikeampi kysymys on, tulisiko tätä kautta avata tie myös turvaamisvankeuden käyttöön, kun kyse on alaikäisenä tehdyistä rikoksista. Sinänsä voi olla perusteltua, ettei tätä mahdollisuutta suljeta kokonaan pois, mutta kynnysten on syytä olla niin korkealla, ettei käytännössä tällaista tilannetta tulisi juuri koskaan vastaan.

Jatkovalmistelussa on tarpeen myös pitää esillä sitä, että varmuusvankeuden toteuttaminen edellyttää merkittäviä resursseja tällaisen rangaistuksen kohteena olevien henkilöiden kuntoutukseen. Kotimaista osaamista olisi kehitettävä eri puolilla, myös Rikosseuraamuslaitoksen puolella.

Ottaen huomioon tämänhetkisen resurssipulan esimerkiksi vankeinhoidon kuntouttavassa työssä ja vankilakapasiteetissa, varmuusvankeuden toteuttaminen edellyttäisi joko merkittävää resurssilisäystä viranomaistoimintaan tai sitten sellaisia toimia, joilla näiden viranomaisten muita tehtäviä kevennetään esimerkiksi toteuttamalla vankeuden käyttöä vähentäviä lainsäädäntöratkaisuja.

*

Elinkautisvankien vapauttamismenettelyyn kaavaillaan vähäistä lainsäädäntömuutosta, kun riskiarvion merkitys nostettaisiin näkyvin säännösten avulla. Esiitetty uudistus on perusteltu. Samalla riskiarvion teettämisestä oli mahdollista luopua, jos elinkautisen vankeuden taustalla olevat rikokset ovat niin vakavia, ettei ehdonlaiseen vapautumiseen ole vielä ajankohtaista.

Samalla olisi mahdollista toteuttaa se muutos, että vapauttamismenettely käynnistäisi aina Rikosseuraamuslaitos. Nykyinen malli, jossa vanki itse pyytää vapauttamistaan, on erikoinen eikä periaatteelliselta kannalta ole mielekäs. Vangille voisi jättää toissijaisen oikeuden saada asiansa vireille. Tällä olisi merkitystä lähinnä, jos vangin avustaja arvioi, että vapautuminen olisi periaatteellisesti jo mahdollista, mutta Rikosseuraamuslaitos menettelyä käynnistä. Nykyisen mallin voi nähdä juontuvan mahdollisesti historiasta, kun ehdonlaiseen vapauteen elinkautisesta vapautettiin aina armonanomuksen kautta. Muutos olisi askel yhtenäisempien menettelyiden suuntaan suhteessa yhdistelmä-rangaistukseen.

Arviomuistiossa esitetyt muutokset herättävät vakavia huolia sekä tietoon perustuvan kriminaalipolitiikan että seuraamusjärjestelmän oikeudellisen hyväksyttävyyden näkökulmasta. Varmuusvankeuden tarpeellisuudesta ei esitetä riittävää empiiristä näyttöä, mikä heikentää sen perusteltavuutta. Lisäksi esitetty uudistus on ongelmallinen seuraamusjärjestelmän kehittämisen valtiosääntöisten ja rikosoikeudellisten reunaehtoisten näkökulmasta. Jatkovalmistelussa tulisi keskittyä ajankohtaiseen tutkimusnäyttöön sekä perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Ennen kaikkea on arvioitava, voitaisiinko tavoitteisiin päästä ilman näin laajaa järjestelmätason muutosta.

Koska yhdistelmä-rangaistuksen käyttö on edelleen varsin vähäistä (Tilastokeskuksen mukaan vuosina 2021–2023 tuomittu vain 6–8 kertaa vuodessa), olisi myös perusteltua pohtia, onko järkevämpää kehittää ensisijaisesti yhdistelmä-rangaistusta ja sen soveltamiskäytäntöä ennen varmuusvankeuden käyttöönottoa. Yhdistelmä-rangaistus mahdollistaa jo olemassa olevana rangaistuslajina vakavien rikosten uusimisriskin huomioimisen, mutta sen harvinainen käyttö viittaa erittäin korkeaan soveltamiskynnykseen. Tämä puolestaan enteilee sitä, että mikäli varmuusvankeus

otettaisiin käyttöön, sen soveltaminen olisi todennäköisesti yhtä harvinaista tai jopa harvinaisempaa.

Vaikka varmuusvankeus merkitsisi periaatteellisesti suurta muutosta, on aiheellista kysyä, mitä merkittävää lisäarvoa se käytännössä toisi nykyjärjestelmään verrattuna. Jos yhdistelmärankaistuksen soveltamisedellytyksiä tai sen käyttöalaa laajennettaisiin esimerkiksi koskemaan jo ensimmäistä vakavaa väkivaltarikosta ilman aiempaa vankeusrangaistusta ja samalla kehitettäisiin siihen kuuluvaa vankeusajan jälkeistä valvonta-aikaa, voisivatko nämä toimenpiteet jo vastata niihin turvallisuuteen liittyviin huoliin, joita varmuusvankeudella pyritään torjumaan?

Tämänlaiset muutokset voisivat tarjota kevyemmän ja oikeasuhtaisemman sekä perustuslain ja ihmisoikeuksien kannalta vähemmän ongelmallisen vaihtoehdon kuin täysin uuden rangaistuslajin luominen. Ennen varmuusvankeuden käyttöönottoa tulisikin arvioida, onko järjestelmän uudistaminen tällä tavalla tarpeellista, vai voidaanko nykyistä järjestelmää kehittää kevyemmillä ja mahdollisesti tehokkaammilla keinoilla.

Helsingissä, 4.2.2025

Kimmo Nuotio

rikosoikeuden professori, johtaja

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti

Järvikangas Inka

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti - Kimmo Nuotio, rikosoikeuden professori, johtaja, Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti